

ників різних країн (джерела - міжнародні конвенції, типові закони, рекомендовані всім зацікавленим державам, неофіційні кодифікації звичаїв міжнародної торгівлі). Поняття права міжнародної торгівлі дорівнює поняттю міжнародного господарського, або “світогосподарського” права, визначеного В. Корецьким як система норм, що регулює світогосподарські відносини, до якої належать джерела міждержавного, внутрідержавного та позадержавного походження.

Отже, *lex mercatoria* можна розуміти як елемент інтегративного “права міжнародної торгівлі”, “світогосподарського”, або “міжнародного господарського права”. Але ці терміни не можна використовувати як тотожні. До складу права міжнародної торгівлі, крім власне *lex mercatoria*, входять також норми, створені шляхом правотворчої діяльності держав - внутрідержавні акти та конвенції з питань міжнародної торгівлі. “Право міжнародної торгівлі” є синтетичним утворенням, бо містить елементи зовсім різної правової природи.

Вузьке розуміння терміну *lex mercatoria* дозволяє впорядкувати понятійний фонд, натомість широкое утворює “какофонію понять” - *lex mercatoria* стає синонімом поняття “право міжнародної торгівлі”, а термін, яким можна позначити лише позанаціональні та позадержавні джерела права міжнародної торгівлі, зникає.

Lex mercatoria не є утворенням, що можна поставити на один шабель з національними правовими системами, бо *lex mercatoria* може складати лише “статут договору”, але не “статут особи” - *lex mercatoria* не визначає праводієздатність його носіїв - членів міжнародного ділового співтовариства. У світі не існує жодної особи, чий “особистий статут” визначався би виходячи з *lex mercatoria*. *Lex mercatoria* регулює лише зобов’язальні відносини, що виникають з міжнародних комерційних договорів, інші приватно-правові відносини - *e.g.* відносини спадкування, не можуть бути врегульовані ним. До сфери *lex mercatoria* належить надто вузьке коло питань, щоб розуміти цю **систему зобов’язального договірного права** як таку, що має всі атрибути **правової системи**. Втім, національні правові системи не є виключною формою існування права: в цьому переконує існування міжнародного права, канонічного права недержавних спільнот.

Отже *lex mercatoria* повстає як позанаціональна звичаєва система зобов’язального договірного права, до якої особи, що повсякденно діють відповідно до норм свого “персонального статуту” можуть звернутися, укладаючи міжнародний комерційний договір так само, як вони можуть звернутися до права іноземної країни.

Смітюх А. В.

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова

ЩОДО “ВУЗЬКОГО” РОЗУМІННЯ *lex mercatoria*

У розумінні того, чим є *lex mercatoria*, існують певні розбіжності.

Одні автори (О. Ландо, А. Голдштейн, Дж. Вайнер, К. Шмитгофф, О. Мережко та ін.) розуміють *lex mercatoria* у широкому сенсі, включають до нього не лише принципи права та звичаї, втілені у загальноновизнаних типових умовах договорів, правилах міжнародних організацій та найвідоміших рішеннях арбітражів, але також міжнародні конвенції та іноді, навіть, норми національного права.

Вузьке розуміння *lex mercatoria*, представниками якого є Б. Голдман, Р. Гуд, Г. Барон, Л. П. Ануфрієва, Ф. Кан, Ф. Фушар, Б. Одіт виходить з його звичаєвого, стихійного та позадержавного походження. Таким чином конвенції, національні закони та інші одержавлені джерела права не визнаються складовими *lex mercatoria*.

Автор цієї роботи є прибічником вузького розуміння *lex mercatoria*, бо в такому розумінні *lex mercatoria* єднає джерела, об’єднані головною спільною рисою - **позанаціональним, позадержавним** походженням.

Ще у 1966 р. Генеральний секретар ООН визначив право міжнародної торгівлі (*law of international trade*) як систему норм, що регулює комерційні відносини приватно-правового характеру за участю представ-